

Вміти:

визначати нещасні випадки, профзахворювання та аварії на виробництві, які підлягають розслідуванню;

визначати нещасні випадки, які є пов'язаними чи не пов'язаними з виробництвом;

складати акт проведення розслідування (спеціального розслідування) нещасного випадку (аварії), що стався;

визначити уповноважені організації у сфері проведення розслідування (спеціального розслідування) нещасного випадку, професійного захворювання та аварії.

Структура і зміст навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	сем		с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Розслідування нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві.												
Тема 1.1. Загальні засади проведення розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.	6	2		2	-	2	12	2			10	
Тема 1.2. Нещасні випадки на виробництві та процедура проведення їх розслідування.	24	6	2	4	-	12	17	2			15	
Тема 1.3. Професійні захворювання та процедура проведення їх розслідування.	26	4	6	2		14	22	2			20	
Разом за модулем	56	12	8	8		28	51	6			45	
Модуль 2. Розслідування аварій. Звітність та інформація про нещасні випадки, професійні захворювання і аварії та їх аналіз.												
Тема 2.1. Аварії та процедура проведення їх розслідування.	18	4	2	2	-	10	15				15	
Тема 2.2. Звітність та інформація про нещасні випадки, професійні захворювання, аварії та аналіз їх стану і причин.	13	4	2	-	-	7	17	2			15	
Тема 2.3. Розслідування нещасних випадків не виробничого характеру та в органах і підрозділах ДСНС	18	4	2	2	-	10	22	2	2		18	
Разом за модулем	49	10	6	4		27	54	4	2		48	
Залік												
Усього годин	105	24	14	12		55	105	10	2		93	

ЛЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ, ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ І АВАРІЙ НА ВИРОБНИЦТВІ

План

- 1.1. Мета і завдання проведення розслідування на виробництві
- 1.2. Нормативно-правові засади проведення розслідування на виробництві.
- 1.3. Загальні положення проведення розслідування на виробництві

1.1 Мета і завдання проведення розслідування на виробництві

Головною метою державної політики України у сфері охорони праці є збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності. Об'єктивно оцінюючи охорону праці в Україні, на жаль, слід констатувати, що сучасний її стан не може задовольнити потреби нашого суспільства. Для того, щоб детально проаналізувати стан охорони праці в Україні, необхідно розглянути показники щодо виробничого травматизму та професійних захворювань. Одним із основних показників стану охорони праці є рівень виробничого травматизму та професійної захворюваності. Так у 2019 році спостерігалось збільшення виробничого смертельного травматизму травмовано 3876 осіб із них 422 смертельно (у 2018 році - 4126 осіб, із них 409 осіб смертельно). Кількість професійних захворювань зменшилась на 9,1% (з 1764 до 1603) [1].

До основних травмонебезпечних галузей економіки та видів робіт відносяться: - добувна промисловість і розроблення кар'єрів – кількість травмованих складає 21,3% від загальної кількості травмованих по Україні (1015 травмованих осіб, в т.ч. 32 – смертельно); - транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 8,7% (415 травмованих осіб, в т.ч. 60 – смертельно); - сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 8,2% (391 травмована особа, в т.ч. 63 – смертельно). Кількість травмованих осіб у цих галузях складає 38,2% від загальної кількості травмованих по Україні. Найбільше професійних захворювань сталося в галузі добувної промисловості і розробленні кар'єрів – 81,8% від загальної кількості по Україні (1311 осіб), що на 4,0% (54 особи) менше у порівнянні з минулим роком.

У структурі професійних захворювань перше місце належить хворобам органів дихання – 42,8% від загальної кількості по Україні (686 випадків). На другому місці – захворювання опорно-рухового апарату (радикулопатії, остеохондрози, артрити, артози) – 39% (625 випадків). Третє місце за вібраційною хворобою – 8,7% (139 випадків), четверте за хворобами слуху – 3,5% (56 випадків). Проведений аналіз нещасних випадків дає можливість класифікувати три основних види причин виробничого травматизму: організаційні, технічні, психофізіологічні. Аналіз

показує, що більшість нещасних випадків відбувається з організаційних причин, які потрібно усунути силами самих організацій.

Розслідування НВ і аварій – складова конституційних гарантій прав громадян на безпечні умови праці, на їх соціальний захист у разі втрати працездатності або годувальника та одна з функцій системи управління охороною праці. Рівень травматизму, професійної захворюваності та аварійності є одним з головних показників стану охорони праці на виробництві. Тому метою розслідування нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві – є аналіз причин нещасних випадків, професійних захворювань та аварій (далі потексту НВ, ПЗ та Ав) на виробництві та розробка заходів щодо попередження їх скоєння.

Завданнями проведення розслідування є:

- - з'ясування умов, обставин та причин, які призвели до нещасних випадків, професійних захворювань і аварій;
- - встановлення посадових та інших осіб, відповідальних за порушення, які фактично призвели до нещасних випадків, професійних захворювань і аварій;
- створення документальної бази для надання допомоги постраждалим та їх соціального захисту

Матеріали розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій також застосовуються для визначення професійного ризику видів економічної діяльності, диференційованих єдиних внесків підприємств на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових виплат і послуг, а також для розробки та здійснення заходів щодо усунення причин нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, шкідливих і небезпечних факторів виробничого середовища та трудового процесу тощо.

1.2 Нормативно-правові засади проведення розслідування на виробництві

Правовою основою розслідування нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві є Конституція України (ст.43. «Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці»), Необхідність розслідування і обов'язки роботодавця щодо проведення розслідування, НВ ПЗ і аварій визначається положеннями Закону України «Про охорону праці»:

– стаття 22. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій «Роботодавець повинен організовувати розслідування та вести облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій».

– стаття 23. Інформація та звітність про стан охорони праці. «Роботодавець зобов'язаний інформувати працівників або осіб, уповноважених на здійснення громадського контролю за дотриманням вимог

нормативно-правових актів з охорони праці, та Фонд соціального страхування України про стан охорони праці, причину аварій, нещасних випадків і професійних захворювань і про заходи, яких вжито для їх усунення та для забезпечення на підприємстві умов і безпеки праці на рівні нормативних вимог».

Окремі положення щодо проведення розслідування та обліку нещасних випадків та професійних захворювань визначені Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Стаття 14. Нещасний випадок на виробництві та професійне захворювання

Нещасний випадок – це обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких за подіяно шкоду здоров'ю або настала смерть.

Процедура проведення розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві визначається «Порядком розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві», який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 р. № 337 (далі Порядок розслідування).

Перелік обставин, за яких настає страховий випадок, визначається Кабінетом Міністрів України. Такий перелік наведений у Порядку розслідування. В окремих випадках, за наявності підстав, Фонд соціального страхування від нещасних випадків може визнати страховим нещасний випадок, що стався за обставин, не визначених зазначеним Переліком розслідування..

До професійного захворювання належить захворювання, що виникло внаслідок професійної діяльності працівника та зумовлюється виключно або переважно впливом шкідливих речовин і певних видів робіт та інших факторів, пов'язаних з роботою.

1.3 Загальні положення проведення розслідування на виробництві

Вищезазначений Порядок розслідування визначає процедуру проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, що сталися з працівниками на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності або в їх філіях, представництвах, інших відокремлених підрозділах (далі - підприємства).

Розслідування проводиться у разі виникнення нещасного випадку, а саме обмеженої в часі події або раптового впливу на працівника небез-

печного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків або в дорозі (на транспортному засобі підприємства чи за дорученням роботодавця), внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю, зокрема від одержання поранення, травми, у тому числі внаслідок тілесних ушкоджень, гострого професійного захворювання (отруєння) та інших отруєнь, одержання сонячного або теплового удару, опіку, обмороження, а також у разі утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою та іонізуючим випромінюванням, одержання інших ушкоджень внаслідок аварії, пожежі, стихійного лиха (землетрусу, зсуву, повені, урагану тощо), контакту з представниками тваринного та рослинного світу, які призвели до втрати працівником працездатності на один робочий день чи більше або до необхідності переведення його на іншу (легшу) роботу не менш як на один робочий день, зникнення тощо;

Розслідуванню підлягають нещасні випадки, що сталися:

з особами які працюють на умовах трудового договору (контракту), цивільно-правового договору, на інших підставах, передбачених законом, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності та господарювання, у тому числі в іноземних дипломатичних та консульських установах, інших представництвах нерезидентів, або у фізичних осіб, а також обрані на виборні посади в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та в інших органах, фізичні особи - підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, члени фермерського господарства якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню від нещасного випадку на інших підставах;

з учнями та студентами навчальних закладів, клінічними ординаторами, аспірантами, докторантами, які залучені до будь-яких робіт під час, перед або після занять; під час занять, коли вони набувають професійних навичок; у період проходження виробничої практики (стажування), виконання робіт на підприємствах;

з особами, які утримуються у виправних закладах та залучаються до трудової діяльності на виробництві цих установ або на інших підприємствах за спеціальними договорами.

Дія Порядку розслідування не поширюється на:

військовослужбовців Служби зовнішньої розвідки, Збройних Сил, Управління державної охорони, СБУ, Держспецзв'язку, Держспецтрансслужби;

осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ, поліцейських, військовослужбовців Національної гвардії, курсантів (слухачів) закладів освіти МВС і Національної гвардії;

осіб, що утримуються в установах виконання покарань або слідчих ізоляторах, крім випадків, коли зазначені особи залучаються до трудової діяльності на виробництві цих установ або на інших підприємствах за спеціальними договорами;

осіб рядового та начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби;

осіб рядового та начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту ДСНС;

військовослужбовців Адміністрації Держприкордонслужби та її регіональних управлінь, Морської охорони, органів охорони державного кордону, розвідувального органу Адміністрації Держприкордонслужби, закладів освіти, науково-дослідних установ та органів забезпечення Держприкордонслужби у період проходження ними військової служби;

осіб начальницького складу Національного антикорупційного бюро, порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків щодо яких встановлюється Директором Національного антикорупційного бюро.

Контроль та нагляд за своєчасним і об'єктивним розслідуванням, документальним оформленням та обліком аварій, виконанням заходів щодо усунення їх причин покладається на органи державного управління охороною праці та органи державного нагляду за охороною праці.

Факт настання нещасного випадку та/або гострого професійного встановлено у судовому порядку. Якщо такий факт встановлено у судовому захворювання (отруєння) на виробництві може бути порядку і нещасний випадок та/або гостре професійне захворювання (отруєння) не підлягають спеціальному розслідуванню, розслідування організовує підприємство (установа, організація), де сталися такі випадок та/або гостре професійне захворювання (отруєння), або його правонаступник у разі реорганізації цього підприємства (установи, організації).

У разі ліквідації підприємства (установи, організації) без правонаступника розслідування всіх нещасних випадків та / або гострих професійних захворювань (отруєнь), факт яких встановлено у судовому порядку, проводить спеціальна комісія.

Особи, які проводили розслідування нещасних випадків та/або гострих професійних захворювань (отруєнь), причин виникнення хронічних професійних захворювань (отруєнь), аварій, несуть відповідальність згідно із законодавством за своєчасність та об'єктивність їх розслідування, обґрунтованість прийнятих рішень та виконання інших обов'язків, визначених Порядком розслідування.

Особи, які порушують або не виконують вимоги Порядку розслідування, створюють перешкоди розслідуванню або надають неправдиві свідчення, несуть відповідальність згідно із законодавством.

Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з вихованцями, учнями, студентами, курсантами, слухачами, стажистами, клінічними ординаторами, аспірантами, докторантами під час навчально-виховного процесу, у тому числі під час виробничого навчання, практики на виділеній ділянці підприємства під керівництвом